

Πέντε φωτεινοί φάροι της Ελληνορθόδοξης Παιδείας επί Τουρκοκρατίας (Κωνσταντίνος Χολέβας, Πολιτικός Επιστήμων)

Categories : [ΚΟΙΝΩΝΙΑ](#)

Date : 12 Μαΐου, 2021

Για να τιμήσουμε τα 200 χρόνια από τη Μεγάλη Ελληνική Επανάσταση του 1821 αξίζει να θυμηθούμε αυτούς που προετοίμασαν το έδαφος διαφυλάσσοντας τη Χριστιανική Πίστη, την εθνική συνείδηση και την ελληνική γλώσσα. Επιλέγω **πέντε φωτεινούς φάρους**, οι οποίοι φώτισαν το Γένος κατά τα σκοτεινά χρόνια της δουλείας.

ΑΓΙΟΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ ΣΤΟΥΔΙΤΗΣ

Στον χειμαζόμενο από την τουρκική κατάκτηση Ελληνισμό έστειλε η Θεία Πρόνοια μία μεγάλη μορφή κατά τον 16ο αιώνα. Πρόκειται για τον Άγιο Δαμασκηνό Στουδίτη, τον οποίο η Εκκλησία μας τιμά στις 27 Νοεμβρίου. Κληρικός, λόγιος, μαχητικός Ορθόδοξος, συγγραφέας θαυμαστών βιβλίων, σοφός, σεμνός και ασκητικός, ο Δαμασκηνός υπήρξε άριστος Ποιμενάρχης στις δύο Επισκοπές όπου τον απέστειλε το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Πρώτα στην Επισκοπή Λητής και Ρεντίνης (σημερινή Μητρόπολη Λαγκαδά) και στη συνέχεια στην Μητρόπολη Ναυπάκτου και Άρτης, όπως ονομαζόταν τότε.

Ο Δαμασκηνός γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη μάλλον το 1520. Σπούδασε στην Κωνσταντινούπολη και είχε δάσκαλο τον διάσημο στην εποχή του Θεοφάνη Ελεαβούλκο Νοταρά. Συνδέθηκε με την ιστορική Μονή Στουδίου, γι' αυτό και ονομάστηκε Στουδίτης. Συνεργάστηκε στενά με σπουδαίους Πατριάρχες όπως ο Μητροφάνης, ο Ιωάσαφ Β΄ ο Μεγαλοπρεπής και ο Ιερεμίας ο Τρανός. Εξελέγη Επίσκοπος Λητής και Ρεντίνης το 1560 και η χειροτονία του έγινε στη Θεσσαλονίκη και μάλιστα στον γνωστό Ναό της Ροτόντας, σήμερα Ναό του Αγίου Γεωργίου. Λόγω της Τουρκοκρατίας ο Μητροπολιτικός Ναός της Αγίας Σοφίας Θεσσαλονίκης είχε μετατραπεί σε τζαμί και για ένα διάστημα ως Μητροπολιτικός Ναός εχρησίμευσε η Ροτόντα, γνωστή τότε ως Ναός των Αρχαγγέλων.

Ο Δαμασκηνός υπήρξε πραγματικός δάσκαλος του υποδούλου Γένους. Ο 16ος αιώνας ήταν μία σκοτεινή περίοδος με διώξεις των Χριστιανών από τους Οθωμανούς δυνάστες, εξισλαμισμούς, ταπεινώσεις, απαγορεύσεις και άλλα δεινά. Η Ορθόδοξη Εκκλησία αγωνίσθηκε να διατηρήσει όχι μόνον την Πίστη, αλλά και τη γλώσσα και

την εθνική ταυτότητα. Όποιος εξισλαμιζόταν, έλεγαν ότι τούρκεψε. Με απλά λόγια: Όποιος χανόταν για την Ορθοδοξία χανόταν και για τον Ελληνισμό. Ο Δαμασκηνός είχε πλήρη συνείδηση των δυσκολιών και των ευθυνών. Έδωσε βάρος στη Χριστιανική και στην ελληνοπρεπή παιδεία.

Το πιο διάσημο και πολυδιαβασμένο έργο του εγράφη όταν ο Δαμασκηνός ήταν απλός υποδιάκονος. Έχει τον τίτλο: «Θησαυρός Δαμασκηνού του υποδιακόνου και Στουδίτου του Θεσσαλονικέως, μετά της προσθήκης εν τω τέλει και ετέρων επτά λόγων ψυχωφελετάτων και της εξηγήσεως του Πάτερ ημών». Το βιβλίο περιέχει 36 αγιολογικούς, πανηγυρικούς και ηθικούς λόγους, γραμμένους σε γλώσσα κατανοητή από τον απλό λαό. Ο Θησαυρός μεταφράσθηκε σε όλες σχεδόν τις γλώσσες των Βαλκανίων και ωφέλησε τα μέγιστα τους Ορθοδόξους, οι οποίοι έπρεπε να σταθούν όρθιοι απέναντι στο καταπιεστικό Οθωμανικό Ισλάμ και στις προπαγάνδες των Δυτικών Χριστιανών.

ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΛΟΥΚΑΡΙΣ

Ο Κύριλλος Λούκαρις γεννήθηκε στο Ήράκλειο τής Κρήτης τό 1572 καί σπούδασε στή Βενετία καί στήν Πάδοβα τής Ίταλίας. Απεστάλη από τό Οίκουμενικό Πατριαρχείο στή νότιο Ρωσία, Μολδαβία, Ούκρανία καί Πολωνία γιά νά έργασθει κατά τής Ούνιας. Τό 1601 διεδέχθη στόν θρόνο τής Άλεξανδρείας τόν σοφό Πατριάρχη Μελέτιο Πηγά. Τόν Νοέμβριο τοῦ 1620 έξελέγη Οίκουμενικός Πατριάρχης στήν Κωνσταντινούπολη. Οί ραδιουργίες τῶν ξένων θρησκευτικῶν προπαγανδῶν τόν κατέστησαν ὑποπτο στά μάτια τῶν Τούρκων, οί ὁποῖοι τόν στραγγάλισαν στίς 27 Ἰουνίου 1638. Γιά τίς θεολογικές του διατριβές ἔχουν γραφεῖ πολλά καί ἀφήνω τό θέμα αὐτό στους ειδικούς. Θά ἤθελα ὡς μελετητής τής Ἱστορίας καί τής ἐθνικῆς μας ταυτότητας νά μείνω περισσότερο στήν ἐθνική ἀφύπνιση τῶν ὑποδούλων, τήν ὁποία ἐπιχειρεῖ ὁ Λούκαρις μέ τά δυό περίφημα κείμενα τοῦ 1616, γραμμένα σέ γλώσσα δημῶδη τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἔχουν σήμερα ιδιαίτερη ἀξία αὐτά τά κείμενα, διότι ἀπό τούς διαστρεβλωτές τῆς ἱστορίας μας ἀμφισβητεῖται ἡ διαχρονική συνέχεια τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Λέγουν, δηλαδή, ὅτι κατά τήν διάρκεια τῆς Τουρκοκρατίας δέν ὑπῆρχε ἐλληνική ἐθνική συνείδηση καί ὅτι ὁ δυτικός Διαφωτισμός τόν 18ο αἰῶνα μᾶς δίδαξε ὅτι εἴμαστε Ἕλληνες!

Ἀφήνω νά τούς ἀπαντήσει ὁ μαχητικός Ἱεράρχης. Παραθέτω αὐτούσιο κείμενο τοῦ Λουκάρεως με τίτλο «Διάλογος βραχύς μεταξύ Ζηλωτῆ καί Φιλαλήθη» καί ἐπιλέγω τό ἀκόλουθο χαρακτηριστικό ἀπόσπασμα, στό ὁποῖο φαίνεται ἡ δυναμική ἀπόκρουση τῆς προπαγάνδας τῶν Ἰησουιτῶν καί ἡ ἄρρηκτη σύνδεση Ὁρθοδοξίας καί Ἑλληνισμοῦ:

«Πρέπον εἶναι, ὧ ἄνδρες Ἕλληνες καί τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας γνήσια παιδιά, ἂν ἴσως (λέγω) καί ἡμασθεν ξεπεσμένοι ἀπό βασιλείαν καί ἀπό πλοῦτη καί ἀνάπαυσε

όπου έχει ο κόσμος, νά μην προδώσωμεν κατά τήν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς μας... Ἐνθυμηθῆτε, ἄνδρες Ἕλληνες, τούς περασμένους καιρούς καί θέλετε ἰδεῖ ὅτι κανένα καιρόν οἱ Λατίνοι τοῦ γένους μας φίλοι δέν ἦτονε. Ὁ Πάπας καί οἱ ὑπερασπισταί του πάντοτε ἦσαν ἐχθροί του γένους μας, πάντοτε τήν ἀπώλειαν τῆς βασιλείας μας ἤθελαν.... Δία τοῦτο ὅταν σᾶς λέγουσι «ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης καί τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι μία καί δέν εἶναι ἀνά μέσον μας διαφορά», μέ κακὴν διάθεσιν σᾶς τό λέγουν διότι αὐτοί ὅλοι, καί Γεζουίται καί Φράροι, εἰς τά βιβλία τά βιβλία ὁπού γράφουν καί εἰς ταῖς διδαχαῖς ὁπού κάμνουν, ἡμᾶς τούς Ἕλληνας μᾶς κράζουν σχισματικούς καί αἰρετικούς ἀποστάτας καί κάθε ἄλλον κακό ὄνομα...».

Ὁ Λούκαρις χρησιμοποιεῖ τόν ὄρο «ἡ βασιλεία μας» γιά νά ὑποδηλώσει τήν Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία (Ρωμανία), ἀποδεικνύοντας ὅτι οἱ ὑπόδουλοι Ἕλληνες αἰσθάνονταν συνεχιστές καί κληρονόμοι της. Τόν ὄρο Φράροι χρησιμοποιεῖ γιά τούς Ρωμαιοκαθολικούς μοναχοὺς ἀπό τήν γαλλικὴ λέξη freres= ἀδελφοί. Τονίζω μέ ἔμφαση τὴ χρήση τοῦ ἐθνικοῦ ὀνόματος Ἕλληνες, διότι ἀπαντᾷ σέ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι σταματοῦν τόν Ἑλληνισμό στό τέλος τῆς κλασσικῆς Ἑλλάδος καί τόν ξαναβρίσκουν γύρω στό 1780!

ΗΛΙΑΣ ΜΗΝΙΑΤΗΣ

Ὁ Ηλίας Μηνιάτης γεννήθηκε στο Ληξούρι της Κεφλληνίας το 1669. Ἦταν υἱὸς τοῦ ιερέως Φραγκίσκου Μηνιάτη καὶ τῆς πρεσβυτέρας τοῦ Μαρεζίας. Σε ηλικία δέκα ετῶν, το 1679, εἰσήλθε ως τρόφιμος στο Φλαγγινιανόν Φροντιστήριον των Ἑλλήνων τῆς Βενετίας ὁπού διέπρεψε στα θεολογικά καὶ φιλοσοφικά γράμματα. Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀποφοίτησή του ἡ σχολικὴ Εφορεία (ἐπιτροπή) του διόρισε καθηγητὴ των ἐλληνικῶν μαθημάτων ἐπὶ τρία ἔτη καὶ ἔτσι ἀπέκτησε ἀγαθὴ φήμη. Παράλληλα πρὸς τὴ διδασκαλία ἐξελίχθηκε σε ἀριστο ιεροκέρυκα. Οἱ Κεφαλλονίτες καὶ οἱ Ζακυνθηνοὶ πληροφορήθηκαν τα διδακτικά καὶ ρητορικά του τάλαντα καὶ τον κάλεσαν νὰ μορφώσει τοὺς νέους των Ἐπτανήσων, ὁπού ἐργάσθηκε ἐπὶ ἑνδεκα ἔτη. Το 1696- 1698 κήρυξε τὸν Θεῖο Λόγο στὴν Ἐνετοκρατούμενη Κέρκυρα. Ἡ παρουσία του στα Ἴονια νησιά τόνωσε τὸ φρόνημα των κατοίκων, οἱ ὁποῖοι εἶχαν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν ἀντιορθόδοξη προπαγάνδα των Ἐνετῶν.. Ἐζῆσε ἐπτά χρόνια στὴν Κωνσταντινούπολη, ὁπού τα κηρύγματά του ἀπέσπασαν τὴν ἐπιδοκίμασία του Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Το 1710 ἐξελέγη Μητροπολίτης Κερνίκης καὶ Καλαβρύτων τῆς Πελοποννήσου. Ἀπεβίωσε στὴν Πάτρα τὴν 1.8.1714 ἀπὸ ἀγνωστὴ αἰτία σε ηλικία μόλις σαρανταπέντε ετῶν.

Πιστεύω ὅτι ἀξίζει νὰ παραθέσω λίγες φράσεις ἀπὸ ἓνα ἱστορικὸ κήρυγμά του στὴ Βενετία με ἀφορμὴ τὴν εορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου. Ὁ Μηνιάτης με γλαφυρὴ γλῶσσα, κατανοητὴ καὶ σήμερα, ἰκετεύει τὴν Θεοτόκο νὰ ἐλευθερώσει τοὺς ταλαιπωρουμένους Ἕλληνες καὶ παρουσιάζει, με τὴν παράθεση ὀνομάτων Ἁγίων καὶ πόλεων, τὴν ἀντίληψή του γιὰ τα πνευματικὰ ὅρια τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀν καὶ τὴν ἐποχὴ

εκείνη χρησιμοποιείτο και ο όρος Ρωμής για να υποδηλώσει τον Ορθόδοξο Έλληνα, ο Μηνιάτης εμμένει στη χρήση των όρων Ελλάς και Έλλην, υπογραμμίζοντας την πίστη του στη διαχρονική συνέχεια του Ελληνισμού. Αντιγράφω από το βιβλίο του αειμνήστου καθηγητού Κωνσταντίνου Σκουτέρη «Κείμενα του Νέου Ελληνισμού» (έκδοση Αποστολικής Διακονίας, Αθήνα 1971):

«Έως πότε πανακήρατε Κόρη, το τρισάθλιον γένος των Ελλήνων έχει να ευρίσκεται εις τα δεσμά μιάς ανυποφέρτου δουλείας;..... Ας σε παρακινήσωσιν αι φωναί και αι παρακλήσεις των Αγίων σου, όπου ακαταπαύστως φωνάζουσιν από όλα τα μέρη της τρισαθλίου Ελλάδος. Φωνάζει ο Ανδρέας από την Κρήτη, φωνάζει ο Σπυρίδων από την Κύπρον, φωνάζει ο Ιγνάτιος από την Αντιόχειαν, φωνάζει ο Διονύσιος από τας Αθήνας, φωνάζει ο Πολύκατρηπος από την Σμύρνην, φωνάζει η Αικατερίνα από την Αλεξάνδρειαν, φωνάζει ο Χρυσόστομος από την βασιλεύουσαν πόλιν και δείχνοντάς σου την σκληροτάτην τυραννίαν των αθέων Αγαρηνών, ελπίζουσιν από την άκραν σου ευσπλαγγνίαν, του Ελληνικού γένους την απολύτρωσιν. Αποδέξου, λοιπόν, Παναγία, τα δάκρυά μας, τα οποία σημαδεύουσι το μυστήριο, όπου εις εσέ ετελειώθη. Διότι καθώς τα δάκρυα τρέχουσιν χωρίς βλάψιμον των ομμάτων (ματιών), έτσι και ο θείος Λόγος έτρεξεν από την καθαράν σου μήτραν χωρίς βλάψιμον της παρθενίας σου...» .

[ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ](#)

Στις 24 Αυγούστου 1779 στο Κολικόντασι της τουρκοκρατούμενης τότε Βορείου Ηπείρου απαγχονίσθηκε με εντολή του Κουρτ Πασά ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, ο Πατροκοσμάς όπως κατεγράφη στη συνείδηση του λαού μας. Ξεκίνησε από το Μέγα Δένδρο της Αιτωλίας, δίπλα από το Θέρμο, την αρχαία πρωτεύουσα της Αιτωλικής Συμπολιτείας. Έμαθε γράμματα σε κρυφά και φανερά σχολεία και κατέληξε στο Άγιον Όρος, στη Μονή Φιλοθέου. Με τις ευλογίες των εκάστοτε Οικουμενικών Πατριαρχών εξήλθε από τον Άθωνα τουλάχιστον τρεις φορές και περιόδευσε τα περισσότερα μέρη του Ελληνισμού για να αποτρέψει τους εξισλαμισμούς. Ιδιαίτέρως έντονη παραμένει η μνήμη του στην Ήπειρο και στη Δυτική Μακεδονία. Δίδασκε με τον απλό λόγο του, την ασκητική ζωή του, με τις προφητείες του για την απελευθέρωση του Γένους, με το πάθος του για την κοινωνική δικαιοσύνη, με τον ζήλο του για την Ελληνορθόδοξη Παιδεία. Από τα πρώτα χρόνια μετά το μαρτύριό του αναγνωρίσθηκε ως Άγιος από τον λαό μας και η αγιοκατάταξή του επισημοποιήθηκε το 1961 από το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Ο πρώτος βιογράφος του είναι ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης στο περίφημο «Νέον Μαρτυρολόγιον», το οποίο εξεδόθη το 1799.

Τα σύγχρονα σχολικά βιβλία έχουν την τάση να αγνοούν τον Άγιο Κοσμά ή να τον παρουσιάζουν σαν έναν δυτικού τύπου Διαφωτιστή. Όμως ο Πατροκοσμάς δεν είχε την παραμικρή επιρροή από τον Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό, ο οποίος άλλωστε

αμφιβητούσε τον Χριστιανισμό. Ο Άγιος Κοσμάς δεν άνοιγε απλώς σχολεία, αλλά τόνιζε ότι το σχολείο είναι προθάλαμος της Εκκλησίας. Η επιτυχημένη προσπάθειά του να σταματήσει τους εξισλαμισμούς βοήθησε την επιβίωση του Έθνους, διότι εκείνη την εποχή όποιος χανόταν για την Ορθοδοξία χανόταν και για τον Ελληνισμό. Ο εξισλαμισμένος τούρκευε, γινόταν φανατικός ανθέλληνας, γι' αυτό και έχει μείνει ως αρνητική για το Γένος μας έννοια η λέξη «γενίτσαρος». **Η παιδεία, στην οποία πίστευε ο Άγιος Κοσμάς, δεν ήταν μία απλή κατάρτιση και εκμάθηση τεχνοκρατικών γνώσεων, όπως θα ήθελαν σήμερα ορισμένοι. Αλλά μιλούσε για μία Παιδεία, η οποία πρωτίστως θα διαμορφώνει ανθρώπους, θα διαπλάθει ανθρωπίνους χαρακτήρες.**

Από το σπουδαίο κείμενο «[Το Άγιον Όρος και η παιδεία του Γένους μας](#)» , το οποίο συνετάγη και εξεδόθη από την Ιερά Μονή Ιβήρων, πρώτα το 1994 και βελτιωμένο το 2003, παραθέτουμε ορισμένες εύστοχες επισημάνσεις για τις διδαχές του Πατροκοσμά: «... Ανοίξτε σχολεία ελληνικά. Να βάλετε όλοι σας, για να σπουδάσουν όλα τα παιδιά, χωρίς να πληρώνουν. Να μάθουν τα παιδιά την ελληνική γλώσσα, για να ξεσκεπάσουν όλα τα μυστήρια της ζωής και της Εκκλησίας μας, που είναι εκεί κρυμμένα. Από το σχολείο μανθάνομεν το κατά δύναμιν τι είναι Θεός, τι είναι Αγία Τριάς, τι είναι άγγελοι, αρχάγγελοι, τι είναι δαίμονες, τι είναι παράδεισος, τι είναι κόλασις, τι είναι αμαρτία, αρετή. Από το σχολείο μανθάνομεν τι είναι Αγία Κοινωνία, τι είναι Βάπτισμα, τι είναι το Άγιον Ευχέλαιον, ο τέλειος γάμος, τι είναι ψυχή, τι είναι κορμί... το σχολείο ανοίγει τες εκκλησίες, το σχολείο ανοίγει τα μοναστήρια. Ανίσως και δεν ήτανε σχολεία, πού ήθελα εγώ να μάθω να σας διδάσκω;... Είναι αληθινός επαναστάτης, ανανεωτής των πάντων. Κρίνει τον πλούσιο που δεν δίνει στον φτωχό. Διοργανώνει δωρεάν παιδεία. Σέβεται τη γυναίκα. Βλέπει ότι την καταπιέζουν. Φανερώνεται πραγματικός υπερασπιστής της. Ρίχνει όλους στο φιλότιμο».

ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΗΜΟΣ Ο ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ

Γεννήθηκε τό 1749 στή Νάξο (τό κοσμικό όνομά του ήταν Νικόλαος Καλλιβρούτσης) καί έκοιμήθη στίς 14 Ίουλίου 1809 στό κελλί τών Σκουρταίων κοντά στίς Καρυές τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Σπούδασε στήν περίφημη Εὐαγγελική Σχολή τῆς Σμύρνης καί ἔμαθε ἄριστα ὅλες τίς μορφές τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας, ὅπως ἐπίσης τή Θεολογία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τίς Φυσικές Ἐπιστήμες, τά Λατινικά καί τά Γαλλικά. Εἶχε θαυμαστή μνήμη καί σέ πολλά συγγράμματά του, ὅπως τό *Συμβουλευτικόν Ἐγχειρίδιον*, παραθέτει φράσεις ἀπό Ἀρχαίους συγγραφεῖς καί ἀπό τήν Ἁγία Γραφή, χωρίς νά χρησιμοποιοεῖ βοηθήματα ἀλλά ἀξιοποιῶντας τή μνήμη του. Θεωρεῖται ἐκ τῶν κορυφαίων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων τῆς περιόδου τῆς Τουρκοκρατίας. Ἡ μνήμη του τιμᾶται στίς 14 Ίουλίου.

Πέραν τῶν πολλῶν πνευματικῶν καί ψυχωφελῶν συγγραμμάτων του ὁ Ἅγιος

Νικόδημος προσέφερε σημαντική ύπηρεσία στην έπιβίωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ καί στή διαφύλαξη τῆς ἐθνικῆς ταυτότητος καί αὐτογνωσίας. Μία πτυχή τῆς ἐθνικῆς προσφορᾶς του εἶναι καί ἡ χρήση ὄλων τῶν μορφῶν τῆς διαχρονικῆς γλώσσας μας. Ὁ Ἅγιος ἔγραφε καί τά Ἑλληνικά τοῦ Ὁμήρου καί τά Ἑλληνικά τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά καί τή δημώδη τῆς ἐποχῆς του. Ἀπέδειξε μέ τήν εὐρυμάθειά του ὅτι ὁ Ἑλληνισμός συνεχίζει τήν ἀδιάκοπη πορεία του μέσα στοὺς αἰῶνες μέ κύρια ἀπόδειξη τήν ἐνιαία Ἑλληνική γλώσσα. Ἡ Ἑλληνική εἶναι ἡ ἴδια γλώσσα ἐπί αἰῶνες. Ἀλλάζει ἡ γραμματική, ἀλλάζουν κάποιες καταλήξεις, ἀλλά οἱ περισσότερες λέξεις καί οἱ ρίζες τῶν λέξεων παραμένουν ἴδιες. Ὁ Ἅγιος ἀποτελεῖ χαρακτηριστικό παράδειγμα τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ καλή γνώση τῆς Ἀρχαίας καί τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἑλληνικῆς βοηθεῖ στήν ὀρθή χρήση καί τῆς καθομιλουμένης.

Ὁ Νάξιος λόγιος καί μοναχός ἀπέδωσε στό Ὀμηρικό Ἡρωικό Ἐξάμετρο τήν εὐαγγελική περικοπή πού ἀναγιγνώσκεται στόν Ἑσπερινό τῆς Ἀγάπης, τήν ἡμέρα τοῦ Πάσχα. Χρησιμοποίησε δηλαδή κατά τρόπο ἔντυπωσιακό τόν γλωσσικό τύπο τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν γιά νά μεταγλωττίσει τήν περικοπή. **Διερωτῶμαι εἰλικρινῶς: Πῶς κατόρθωναν τά φτωχά Ἑλληνόπουλα ἐπί Τουρκοκρατίας, μέ ἕνα τριμμένο ράσο καί ἕνα κερὶ γιά νά φωτίζονται, χωρίς ἀνέσεις καί Ἡλεκτρονικούς Ὑπολογιστές, καί μάθαιναν ἄριστα ὅλες τίς γλωσσικές μορφές τῆς ἑλληνικῆς ἀπό τόν Ὀμηρο μέχρι τήν ἐποχή τους, ἐνῶ σήμερα πτυχιούχοι Πανεπιστημίου δυσκολεύονται νά βάλουν μία δασεῖα ἢ μία περιπωμένη;**

Ἡ κορυφαία ἐθνική προσφορά τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου πιστεύω ὅτι εἶναι ἡ συγγραφή τοῦ *Νέου Μαρτυρολογίου*. Πρόκειται γιά ἕνα βιβλίο, τό ὁποῖο περιλαμβάνει τό συναξάρι (βίο καί μαρτύριο) 87 ἀγωνιστικῶν μορφῶν πού **προτίμησαν νά θυσιαστοῦν παρά νά ἀλλαξοπιστήσουν. Αὐτοὶ εἶναι οἱ Νεομάρτυρες**, οἱ πρῶτοι ἀντιστασιακοί τῆς δουλείας. Παράλληλα μέ τό Κρυφό Σχολεῖο καί τοὺς κλεφταρματολούς, οἱ ταπεινοὶ αὐτοὶ ἀγωνιστές τῆς Πίστεως καί τοῦ Γένους, μέ τήν προσευχή τους καί τήν Ὁμολογία τους «εἶμαι Χριστιανός, δέν τουρκεύω» ἀνοιξαν τόν δρόμο γιά τή λευτεριά, στερέωσαν τήν ἑλληνορθόδοξη συνείδηση, ἔδωσαν μαρτυρία Χριστοῦ καί Ἑλλάδος, τόνωσαν τό φρόνημα τῶν ἀδελφῶν τους, μείωσαν καί περιόρισαν τοὺς ἐξισλαμισμούς. Μέ τό βιβλίο του αὐτό, τό ὁποῖο φέρει ἡμερομηνία 1794, ἀλλά ἐτυπώθη στήν Βενετία τό 1799, ὁ Ἅγιος Νικόδημος τολμᾷ κάτω ἀπό τή μύτη τοῦ κατακτητῆ νά δώσει μήνυμα ἀντιστάσεως, νά καλλιεργήσει ἐλπίδα Ἀναστάσεως ψυχικῆς καί ἐθνικῆς, νά προτείνει καί σέ ἄλλους νά μιμηθοῦν τοὺς Νεομάρτυρες.

(Περιοδικό "ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ", Ιαν. 2021)

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

(Πηγή ψηφ. κειμένου: konstantinosholevas.gr)